

Отже, у результаті нашого короткого дослідження можна зробити наступні висновки.

На думку вчених, нарощування інформаційної складової у структурі особистості і соціуму веде до встановлення під тиском соціокультурної інтеграції якісно нової онтології соціального світу, оскільки семантична інформація (інформація у вигляді знань – інтелектуального «продукту») є не просто основою розвитку будь-якого соціуму, його головним ресурсом, але і являє собою онтологічно самостійний, повноцінний феномен [5].

В Україні інформаційний сектор поки що розвинутий недостатньо, але певні надбання у сфері ІКТ країна все ж таки має. За кордоном визнаються можливості України щодо розвитку мобільного зв'язку, розробки програмного забезпечення, розвитку електронної промисловості, створення умов для поширення інформаційних послуг.

Джерела та література

1. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ (в ред. Закону України від 23 черв. 2005 р. № 2707-ІУ).

2. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 року № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007.

3. Белл Д. Социальные рамки информационного общества: Пер. с англ. // Новая технологическая волна на Западе / Сост. П.С. Гуревич / Д. Белл. – М.: Прогресс, 1986. – С. 330-342.

4. Винер Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине. – 2-е издание/ Н. Виннер. – М.: Наука; Главная редакция изданий для зарубежных стран, 1983. – 344 с.

5. Бех В.П. Інформаційна єдність соціальних систем як онтологічна основа сучасного інтеграційного процесу / Гол. ред. В.П. Бех. – Вип.65. – Ч.1/ В.П. Бех. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – С. 7-31.

6. Чубукова О. Формування національного інформаційного ринку/ О. Чубукова // Інформаційний бізнес. – 2010. – №1. – С. 89 –90.

Роман Ковалевич

Наук. керівник – к.філол.н., доц. Чередник Л. А.

м. Полтава

ДОКУМЕНТНИЙ ФОНД БІБЛОТЕК ЯК ДЖЕРЕЛО ДОКУМЕНТНИХ КОМУНІКАЦІЙ СУСПІЛЬСТВА

Найважливіші завдання бібліотек у сучасному світі все частіше формуються як забезпечення вільного і необмеженого доступу до інформації і збереження її джерел, оскільки ці обидва завдання вбирають у себе майже всі інші. Сьогодні бібліотекаря все частіше називають не зберігачем і пропагандистом книги, а інформаційним спеціалістом, навігатором в океані інформації.

Якісне інформаційне забезпечення бібліотек полягає в організації бібліотечного фонду відповідно до його профілю та інформаційних потреб усіх категорій користувачів. Найважливішим складником формування фонду

є його комплектування, від якості та повноти якого залежить рівень інформаційно-бібліотечного та бібліографічного обслуговування населення.

Метою нашої статті є аналіз документного фонду бібліотеки як одного із складників документної комунікації.

Як показують дослідження провідних учених, сучасний етап розвитку суспільства потребує не лише відповідних змін у науково-практичній діяльності сучасних бібліотек, а й удосконалення й розвитку окремих положень бібліотекознавства, узгодження бібліотечної теорії та практики з основними новітніми вимогами до бібліотечного науково-інформаційного обслуговування науки й суспільства. У зв'язку з цим нині «відбувається переосмислення ролі й місця бібліотечно-інформаційної діяльності в задоволенні потреб і запитів нового, сучасного користувача» [1, с. 49]. Функціонування бібліотечних установ, розвиток на сучасній технологічній основі бібліотечної діяльності є важливим напрямом удосконалення суспільних механізмів, пов'язаних із процесом еволюції керування інформаційними ресурсами, забезпеченням доступу до них дедалі ширшого кола представників різних соціальних груп населення. Дослідження цих процесів широко представлено в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників, серед яких варто назвати Р. Мотульського, К. Вигурського, А. Соляник, Я. Шрайберга, І. Давидову та ін.

Основним елементом ресурсів бібліотек є документи, які складають документні фонди. Як відомо, документний фонд – це «сукупність документів, що охоплюють ділові папери всіх галузей діяльності суспільства, зберігаються та використовуються в бібліотеці, архіві, музеї, та ін. закладах цього типу» [6, с. 27]. Документний фонд створюють не самоцільно, а для широкого громадського використання. Чим якісніший фонд, тим повніше задовольняються потреби користувачів, тим краще виконує інформаційний заклад покладені на нього суспільством функції.

Головною підсистемою документного фонду є бібліотечний фонд як «систематизована сукупність документів, які відповідають завданням, типу, профілю бібліотеки, а також документним потребам її користувачів і призначені для використання і зберігання документів протягом усього часу, доки вони мають для користувачів реальну або потенційну цінність» [6, с. 39].

До основних переваг, що дозволяють уважати бібліотеку головною ланкою документної комунікації, належать такі чинники: «повнота бібліотечного фонду, різноманітність типів і видів зібраних документів, надання населенню не тільки первинних, але і вторинних документів, загальнодоступність і безкоштовність користування документами в бібліотеці» [2, с. 207].

Крім того, бібліотечні фонди є найбільш доступними для населення завдяки своїй розгалуженій мережі в країні, області, місті порівняно з архівами і музеями. Вони зібрані в державних, відомчих, бібліотеках на громадських засадах і в приватних бібліотеках громадян.

Бібліотечні фонди багатогранні за складом і структурою. Усі документи, включені в ці фонди, можна розділити на групи (частини) за

різними ознаками: змістом, способом виготовлення, матеріальною конструкцією, періодичністю тощо.

За змістом бібліотечні фонди прийнято поділяти на універсальні й спеціальні. Універсальним вважається такий фонд, якщо в ньому представлені документи за всіма галузями знань, усіх типів (офіційні, наукові, науково-популярні, навчальні, довідкові тощо) і видів (видання, кіно- фото- фонодокументи, документи на новітніх носіях інформації, неопубліковані документи тощо). Спеціальними (спеціалізованими) є фонди, в яких переважають документи певного змісту (фонди НТБ, сільськогосподарських, медичних та інших бібліотек), типу (фонди бібліотек для сліпих, навчальні, довідкові, виробничі) та виду (фонд патентних документів, фоно-, відеотеки тощо). Універсальними і спеціальними (спеціалізованими) фондами володіють відповідно універсальні і спеціальні бібліотеки [6, с. 67].

Документи кожного виду всередині фонду групуються окремо, в підфонди, які утворюють структуру бібліотечного фонду. Чим більша бібліотека, тим складніша структура її бібліотечного фонду. Так, у бібліотеці створюються книжковий і газетний підфонди, неопублікованих та кіно- фото- фонодокументів, дисертацій тощо.

Кожний з підфондів взаємозв'язаний з іншими, і разом вони утворюють специфічну ієрархічну систему. Наприклад, у системі універсальних фондів дитячих бібліотек вищою ланкою є національна бібліотека для дітей, що володіє якнайповнішим фондом дитячих видань. Міські дитячі бібліотеки істотно поступаються за обсягом обласним. Шкільні бібліотеки мають в своєму розпорядженні мінімальний комплект підручників та інших навчальних видань. Фонди бібліотек різних типів і видів складають єдиний бібліотечний фонд України.

Документні фонди бібліотек виконують низку загальних завдань і функцій. Наприклад, рукописні, депозитарні фонди в бібліотеках виконують ту ж функцію, що й архіви.

За своїми внутрішніми і зовнішніми зв'язками документний фонд бібліотек – система відкрита. Бібліотекарі намагаються закупити і зберегти всі документи, які відповідають його формуванню. Вони прагнуть вдосконалювати технологічні прийоми роботи з ним.

Бібліотечний фонд є в будь-якій іншій документній системі (в архіві, музеї та ін.). У той же час у бібліотеці може бути музей книги (музейний фонд), архів, інформаційний центр та ін. Різниця між ними полягає у тому, що кожний документний фонд підпорядковується завданням тієї установи, в якій він функціонує. Наприклад, книга існує перш за все для читання, але поміщена в музейний фонд вона стає експонатом, що призначений не для читання, а для дослідження. Окрім того, будучи частиною експозиції, книга підкорюється правилам експозиційної діяльності. На відміну від бібліотечної, музейну книгу не видають додому, безпосередній доступ до неї обмежений.

На думку дослідників, нині постає нагальна потреба вирішення такої складної проблеми, «як трансформація бібліотек з пасивних сховищ документованих знань на паперових носіях в активних їх розповсюджувачів

засобами електронних комунікацій, що потребує застосування методології системного аналізу» [5, с. 44]. Системний аналіз ґрунтується на відомому законі взаємозв'язку та взаємозумовленості явищ у світі й суспільстві, що потребує аналізу досліджуваних предметних галузей не лише як самостійних систем, а як складників певної більшої системи.

У третьому тисячолітті сучасна бібліотека – це вже не лише книгосховище, а чи не єдине місце на землі, де надається доступ до інформації і на традиційних носіях, і в електронному вигляді. Онлайнове обслуговування віддалених користувачів бібліотек так само, як і надання інформації з віддалених джерел, у бібліотеках західних країн уже стало нормою. У бібліотеках України інформаційні технології впевнено обіймають цей простір.

Модернізація бібліотеки передбачає їх обладнання комп'ютерною технікою. Наявність сучасних програмних засобів безперечно дозволяє повному підійти до організації бібліотечних процесів. Досить часто в бібліотеках почали застосовувати електронні документи за видовою, галузевою, тематичною чи будь-якою іншою ознакою та формувати відповідні інформаційні зібрання.

Зауважимо, що технічні аспекти запису інформації на компакт-диски не викликають ускладнень. Тому надалі певне коло бібліотек може повністю взяти на себе додаткову технічну функцію тиражування впорядкованих ними колекцій електронних документів, які відбиватимуть інформаційні потоки системи документних комунікацій. Варто додати, що ці ж «бібліотеки мають взяти на себе функцію оцифрування рукописної та друкованої інформації з наступним її поширенням на електронних носіях» [4, с. 10]. Завдяки цьому книжкова спадщина України, що впродовж століть кумулювалася в бібліотечних фондах, стане більш доступною суспільству.

Для сучасної бібліотеки вже нормою стає ведення електронного каталогу нових надходжень і виставлення інформації про них на власному веб-сайті, формування та представлення тематичних списків літератури і повнотекстових документів, інформування про книжкові і мистецькі виставки та проведення соціально-культурних і просвітницьких заходів, представлення систематизованого переліку веб-посилань (лінків) з анотаціями, наведення впорядкованої довідкової інформації. Останнім часом, окрім перелічених (пасивних) інформаційних сервісів, попитом користуються активні: замовлення документів через Інтернет (електронна доставка документів – тобто електронних їх копій), надання довідкової інформації за запитом користувача (так звана «Віртуальна довідка»), отримання вичерпної інформації в інтерактивному режимі (ICQ, Skype). Тобто, «інформатизація – це не самоціль, а засіб забезпечення привабливості та комфортності бібліотеки» [5, с. 168].

Отже, документний фонд бібліотек є важливим складником документних комунікацій суспільства. Він є відкритою системою, що постійно оновлюється. Основними характеристиками фонду бібліотеки є його обсяг, науково обґрунтоване, планомірне, систематичне поповнення документної бази на різних носіях інформації у відповідності до статусу бібліотеки та інформаційних потреб користувачів.

Ера інформаційних технологій вимагає, щоб бібліотека позиціонувала себе як сучасний інформаційний центр і як центр виховання інформаційної культури підростаючого покоління.

Джерела та література

1. Андреева І.А. На порозі радикальних змін / І.А. Андреева // Бібліотека. – 2004. – № 1. – С. 49–52.
2. Бондаренко В. Інноваційні технології як фактор розвитку сучасних інформаційних комунікацій інформаційно-аналітичного обслуговування дистантних користувачів бібліотеки / В. Бондаренко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2011. – Вип. 32. – С. 207–221.
3. Ємченко О.М. Сучасна бібліотека як інформаційний центр навчального закладу / О.М. Ємченко // Шкільний бібліотекар. – 2011. – № 3. – С. 6–12.
4. Лопата О. Електронні ресурси: порядок доступу та їх використання читачами наукової бібліотеки / О. Лопата // Бібліотечний вісник. – 2010. – №3. – С. 8–15.
5. Медведєва В. Становлення інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності інформаційно-аналітичних служб бібліотек (на прикладі Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ) : монографія / Валентина Медведєва. – К., 2013. – 180 с.
6. Парафійник Н.І. Документно-інформаційні комунікації : навч. посіб. Ч. 2 / Н.І. Парафійник. – Харків, 2010. – 178 с.

Олександра Криворотова
Наук. керівник – Забрда О. О.
м. Миргород

КОМУНІКАЦІЙНА СИСТЕМА ІНТЕРНЕТ ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТНИЙ РЕСУРС

Інтернет є симбіозом усіх документів, які становлять розмаїття електронних документних мереж. Будь-який документ, що потрапив в Інтернет із зовнішнього середовища, автоматично стає елементом цього середовища.

Інтернет – глобальна соціально-комунікаційна комп'ютерна мережа, призначена для задоволення особистісних і групових комунікаційних потреб за рахунок використання телекомунікаційних технологій [1].

Тематичний пошук сторінок в інформаційних ресурсах анітрохи не простіший від традиційного бібліографічного пошуку і вимагає величезної працьовитості, наполегливості, логічності мислення, інтуїції, чіткої пам'яті, якими завжди відзначалися професійні бібліографи. Однак Інтернет – не тільки інформаційно-пошукова система; він виконує завдання, які зовсім не властиві ППС: він формує віртуальні клуби духовно близьких користувачів мережі. Цій меті слугують телеконференції, списки розсилки, нарешті, чати.

Використання Інтернет реалізує прикладні функції мережі в неприбуткових галузях.

А. Освіта. У вищій школі активно розробляють ідею дистанційного